

عنوان: اقدامات و دستاوردهای دولت یازدهم – وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

تهیه و تدوین: مرکز بررسی‌های استراتژیک ریاست جمهوری

تاریخ انتشار: بهار ۱۳۹۶

۱	.....مقدمه
۲	.....۱. دستاوردهای دولت یازدهم
۲	.....۱.۱. ارتقای چشمگیر شاخص‌های رشد علمی و توسعه فناوری در حوزه پژوهش
۲	.....۲.۱. دستیابی به جایگاه اول علم و فناوری در سطح جهان اسلام و احراز جایگاه برجسته علمی و الهام‌بخش در جهان
۳	.....۳.۱. توسعه فضاهای آموزشی/کمک‌آموزشی و بنیادهای خیرین آموزش عالی
۳	.....۴.۱. تعامل فعال و اثربخش علمی فرهنگی با محیط منطقه‌ای و بین‌المللی
۳	.....۵.۱. ارتقای کیفیت آموزش عالی، اعتبار علمی رشته‌ها و مدارک دانشگاهی
۴	.....۶.۱. عملکرد کمک‌ها به دانشجویان، دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی
۵	.....۷.۱. حمایت از جذب دانشجو از کشورهای همسایه و منطقه با حفظ کیفیت دانشگاه
۵	.....۸.۱. عملکرد مرتبط با تربیت بدنی
۶	.....۹.۱. محدود کردن دخالت‌های نهادهای بیرونی در جهت برقراری و حفظ سلامت فضای آزاداندیشی و پرسشگری در دانشگاه
۶	.....۱۰.۱. سایر رؤس عملکرد در سال‌های ۹۴ و ۹۵
۷	.....۲. برنامه پیشنهادی برای دولت دوازدهم
۷	.....۱.۱. بازمانده‌های لایه سیاست‌گذار، هماهنگ‌کننده و تنظیم‌گر در نظام علم و فناوری
۷	.....۲.۲. تقویت استقلال دانشگاه‌ها و مؤسسات پژوهش و فناوری
۸	.....۳.۲. بهبود محتوا و ابزارهای آموزشی
۹	.....۴.۲. بهسازی ساختار نظام آموزشی - پژوهشی
۱۰	.....۵.۲. (بهبود) مدیریت منابع مالی دانشگاه‌ها و مؤسسات پژوهشی (اصلاح نظام تأمین مالی آموزش عالی، پژوهش و فناوری)
۱۱	.....۶.۲. ارتقای نظام پذیرش دانشجویان و حمایت از آنان (ارتقای کیفیت نظام خدمات دانشجویی)
۱۲	.....۷.۲. همکاری‌های علمی (و فناورانه) بین‌المللی
۱۳	.....۸.۲. شبکه‌سازی و همکاری‌های آموزشی و پژوهشی
۱۵	.....۹.۲. نظام جذب (نگهداشت) و ارتقاء اعضای هیئت علمی
۱۵	.....۱۰.۲. (بهبود) ارزیابی، نظارت و اعتبارسنجی نظام آموزش عالی
۱۶	.....۱۱.۲. راهبری، پایش و ارزیابی پژوهش و فناوری
۱۸	.....۱۲.۲. ایجاد بسترهای موردنیاز تجاری‌سازی
۲۰	.....۱۳.۲. حمایت از نهادهای واسط در توسعه فناوری و نوآوری
۲۰	.....۱۴.۲. نظام فرهنگی و اجتماعی
۲۱	.....۱.۱۴.۲. ارتقاء محتوای آموزشی فرهنگی
۲۲	.....۲.۱۴.۲. ارتقا سلامت روحی دانشجویان و اساتید
۲۲	.....۳.۱۴.۲. افزایش درک اجتماعی نسبت به اهمیت علم و فناوری

مجموعه گزارش‌های ارزیابی اقدامات و دستاوردهای دولت یازدهم باهدف ارزیابی تصویری کلی از وضعیت مدیریت امور و سطح تدبیر در دستگاه‌های اجرایی در چهار سال فعالیت دولت یازدهم تهیه شده است. این مجموعه بر اساس تحلیل گزارش‌های رسمی عملکرد دستگاه‌های اجرایی، برنامه‌ها و اولویت‌های راهبردی دولت یازدهم، برنامه‌های ارائه‌شده توسط وزرا و مدیران دستگاه‌ها به مجلس و رئیس‌جمهور، گزارش سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و منابع رسانه‌ای و سایر مطالعاتی که درباره چالش‌ها، اولویت‌ها و راهبردهای دستگاه‌ها انجام شده‌اند تهیه شده است. گزارش‌های حاضر از دو محدودیت فقدان نظام هماهنگ و یکپارچه‌ی تولید و گزارش عملکرد در دستگاه‌های اجرایی از یک‌سو؛ و زمان محدود موجود برای تهیه گزارش‌ها متأثر بوده و علیرغم تلاش صورت گرفته ممکن است در بازنمایی عملکرد دستگاه‌های اجرایی دارای کاستی‌هایی باشند.

گزارش‌های این مجموعه در نهایت اختصار برای آن تهیه شده‌اند که تصویری کلان و راهبردی از وضعیت حوزه‌ی ماموریت دستگاه قبل و بعد از استقرار دولت یازدهم و برنامه‌های دستگاه برای رفع چالش‌ها و موانع پیش‌روی تحقق اهداف ترسیم شده در حوزه‌ی ماموریت دستگاه ارائه کنند. بدیهی است که در گزارش‌هایی با این میزان از اختصار و تأکیدات کلان، بسیاری از عملکردها و جزئیات مربوط به برنامه‌ها، راهبردها و اقدامات دستگاه‌ها معرفی نمی‌شوند.

حسام‌الدین آشنا

سرپرست مرکز بررسی‌های استراتژیک

۱. دستاوردهای دولت یازدهم

۱.۱. ارتقای چشمگیر شاخص‌های رشد علمی و توسعه فناوری در حوزه پژوهش

جدول ۱- مقایسه شاخص‌های رشد علمی و توسعه فناوری در سال انتهایی دولت ۱۰ و سال گذشته (منبع: پورتال وزارت علوم)

ردیف	شاخص‌ها	۲۰۱۳	۲۰۱۶
۱	کسب رتبه اول شتاب علمی در سطح یک درصد برتر دنیا	۲۵	۱
۲	حدود سه برابر شدن درصد تولید مقالات علمی در سطح یک درصد برتر دنیا	۰.۸٪	۲.۲٪
۳	رشد حدود ۴۰ درصدی تعداد دانشمندان ایرانی برتر سطح بین‌المللی	۱۷۳	۲۰۰
۴	رشد ۲۰ درصدی تعداد مقالات منتشر شده در کیفی‌ترین مجلات دنیا (چارک اول)	۶۵۰۰	۷۸۰۰
۵	رشد ۳۶ درصدی تعداد مقالات منتشر شده در مجلات ISI	۳۰۹۴۵	۴۱۷۱۱
۶	افزایش ۰.۳۷ درصدی سهم ایران در تولید علم جهانی در پایگاه ISI	۱.۳۷	۱.۷۴
۷	ارتقای چهار پله‌ای رتبه علمی ایران در جهان براساس پایگاه استنادی ISI	۲۱	۱۷

۲.۱. دستیابی به جایگاه اول علم و فناوری در سطح جهان اسلام و احراز جایگاه برجسته علمی و

الهام‌بخش در جهان

جدول ۲- مقایسه شاخص‌های علمی در سال‌های اخیر (منبع: پورتال وزارت علوم)

شاخص‌های علمی	۲۰۱۳	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶
رتبه علمی ایران در منطقه و جهان اسلام در پایگاه اسکوپوس	۱	۱	۱	۱
تعداد دانشگاه‌های ایران در یک درصد دانشگاه‌های برتر و تأثیرگذاری دنیا (طبقه‌بندی جهانی لایدن)	۵	۱۲	۱۳	۱۴
تعداد شرکت‌های دانش‌بنیان مستقر در پارک‌های علم و فناوری و مراکز رشد	۱۱	۶۴۳	۸۴۵	۹۶۴
تعداد مراکز کارآفرینی و نوآوری در کلیه مراکز آموزشی، پژوهشی و فناوری دولتی	۵۵	۱۱۰	۱۱۲	-
تعداد اشتغال ایجاد شده مستقیم در پارک‌های علم و فناوری مراکز رشد	۲۲۰۳۵	۲۵۰۰۰	۲۹۶۰۶	۳۰۰۰۰ (سه ماه اول)
تعداد فناوری‌های مهم خلق شده در پارک‌های علم و فناوری و مراکز رشد (در هر سال)	۷۲۷	۱۰۸۸	۱۶۷۹	۱۰۵۲ (سه ماه اول)
تعداد فناوری‌های مهم صادر شده توسط پارک‌ها و مراکز رشد (در هر سال)	۸۰	۱۴۱	۱۷۰	۵۷ (سه ماه اول)
میزان صادرات محصولات دانش‌بنیان توسط پارک‌های علم و	۱۴.۱	۵۰.۸	۲۱۵	۱۳۷ (شش ماه)

۲۰۱۶	۲۰۱۵	۲۰۱۴	۲۰۱۳	شاخص‌های علمی
(اول)				فناوری و مراکز رشد (میلیون دلار)
۳۸۱۱	۴۲۵	۲۳۷	۵۰	میزان فروش دانش فنی در فن بازار و پارک‌های علم و فناوری (میلیارد ریال)
۳۹	۳۸	۳۶	۳۳	تعداد پارک‌های علم و فناوری

*در دولت یازدهم برای اولین بار میزان قرارداد طرح‌های پژوهشی فی‌مابین وزارت علوم، تحقیقات و فناوری با وزارتخانه‌های دفاع و نفت حدود ۲۰۰۰۰ هزار میلیارد ریال بوده است.

۳.۱. توسعه فضاهای آموزشی/کمک‌آموزشی و بنیادهای خیرین آموزش عالی

جدول ۳- جمع کل فضاهای آموزشی و کمک‌آموزشی در سال‌های اخیر (منبع: پورتال وزارت علوم)

۱۳۹۵	۱۳۹۴	۱۳۹۳	۱۳۹۲	شاخص
۱۳۸۸۶۰۰۰	۱۳۶۴۰۷۱۸	۱۲۲۵۱۰۰۰	۱۱۰۰۰۶۰۰	جمع کل فضاهای آموزشی و کمک‌آموزشی (مترمربع)

۴.۱. تعامل فعال و اثربخش علمی فرهنگی با محیط منطقه‌ای و بین‌المللی

جدول ۴- مقایسه برخی شاخص‌های مربوط به تعاملات منطقه‌ای و بین‌المللی در سال‌های اخیر (منبع: پورتال وزارت علوم)

۱۳۹۵	۱۳۹۴	۱۳۹۳	۱۳۹۲	شاخص‌ها
۵۲	۵۰	۴۶	۴۴	تعداد کرسی‌های زبان فارسی این وزارت در دانشگاه‌های مختلف دنیا
۲۳۵ پروژه (مشترک تحقیقاتی)	۹۵ پروژه (جندی‌شاپور ایکار-د و ایرانیان مقیم خارج)	۲۷ پروژه (عمدتاً جندی‌شاپور ایرانیان مقیم خارج)	۱۷ پروژه (عمدتاً جندی‌شاپور)	تعداد پروژه‌های مشترک جاری مابین دانشگاه‌های داخل و خارج از کشور
۲۰۵۶	۱۴۸۴	۱۳۴۷	۷۶۰	حضور اساتید خارجی جهت تدریس، تحقیق و شرکت در کارگاه‌های آموزشی و رویدادهای علمی
۱۵۰۴	۱۳۴۸	۸۰۰	۶۸۶	فرصت‌های کوتاه‌مدت تحقیقاتی دانشجویان دکتری در خارج و داخل (نفر)

۵.۱. ارتقای کیفیت آموزش عالی، اعتبار علمی رشته‌ها و مدارک دانشگاهی

• تدوین طرح تفصیلی آمایش آموزش عالی که با هزاران نفر ساعت کار کارشناسی انجام و نهایتاً در اسفند

۹۴ به تصویب شورای عالی انقلاب فرهنگی رسید. اهم محورهای این مصوبه:

✓ ایجاد مناطق ده‌گانه آموزش عالی مشابه وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی؛ (این طرح در حال حاضر اجرا و به ده منطقه تبدیل شده است)؛

✓ اجرای طرح سطح‌بندی و اعتبار سنجی دانشگاه‌ها؛ (سطح‌بندی دانشگاه‌های دولتی و غیردولتی انجام شده است).

• تدوین و بازنگری برنامه‌های درسی طبق جدول زیر:

جدول ۵- وضعیت تدوین و بازنگری برنامه‌های درسی در سال‌های اخیر (منبع: پورتال وزارت علوم)

سال تصویب	تعداد تدوین	تعداد بازنگری	مجموع
۱۳۹۲	۱۰۹	۱۶۴	۲۷۳
۱۳۹۳	۵۵	۷۲	۱۲۷
۱۳۹۴	۹۹	۱۹۸	۲۹۷
۱۳۹۵	۳۷	۱۰۰	۱۳۷
جمع کل	۳۰۰	۵۳۴	۸۳۴

جدول ۶- تعداد گروه‌های دانشجویی ظرف ۴ سال گذشته

۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵	
۶۱۳۲	۷۰۶۹	۸۵۵۵	۸۹۶۷	انجمن‌های علمی دانشجویی
۲۱۱۰	۲۱۰۱	۳۱۱۰	۳۴۰۷	کانون‌های فرهنگی و هنری
۲۴۱	۲۷۰	۲۹۲	۳۰۹	تشکل‌های اسلامی
۳۱۸۱	۴۱۲۳	۴۳۶۶	۵۰۸۶	نشریات دانشجویی
۳۷۰	۳۱۲	۴۰۲	۳۰۵	کرسی‌های آزاداندیشی برگزار شده در هر سال
۴	۵	۲۲	۲۹	اتحادیه انجمن‌های علمی دانشجویی

۶.۱. عملکرد کمک‌ها به دانشجویان، دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی

جدول ۷- عملکرد کمک‌ها به دانشجویان، دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی (میلیارد ریال)

عنوان فعالیت	سال ۹۳	سال ۹۴	سال ۹۵	درصد رشد
تعمیر و تجهیز خوابگاه و کمک‌های ویژه صندوق رفاه از محل درآمدهای اختصاصی به دانشگاه‌ها	۴۴۷	۴۵۱	۱۰۱۱	۱۲۶
وام‌های اعطایی به دانشجویان	۱۸۲۰	۳۳۴۶	۳۸۵۵	۱۱۲

- پیش‌بینی وام ویژه دانشجویان دکتری برای تأمین معیشت آنها و اشتغال بیشتر به آموزش و تحقیق در سال‌های ۹۳ تا ۹۵، بیش از ۸۰۰ میلیارد ریال به این امر اختصاص یافت و در سال ۹۰ به‌تنهایی به ۱۱۰۰ میلیارد ریال خواهد رسید؛
- افزایش بی‌سابقه ذخیره استراتژیک صندوق از مبلغ ۱۴۰۰ میلیارد ریال به ۳۴۰۰ میلیارد ریال؛
- ظرفیت‌سازی برای اعطای تسهیلات ارزان‌قیمت، ویژه ساخت خوابگاه‌های دانشجویی و رشد ۲۰۰ درصدی وام‌های دانشجویی؛
- اجرای طرح رتبه‌بندی خوابگاه‌های دانشجویی با هدف عادلانه سازی نرخ اجاره بهاء و اقدام به ارتقاء سطح خوابگاه‌های رتبه ۴ و ۵.

۷.۱ . حمایت از جذب دانشجو از کشورهای همسایه و منطقه با حفظ کیفیت دانشگاه

- روان‌سازی جذب دانشجوی غیر ایرانی به‌صورت بورس و غیربورس؛
- حذف تمرکزگرایی و اعطاء اختیار به دانشگاه‌ها برای جذب دانشجوی بین‌المللی؛
- تشکیل دفاتر امور کنسولی در دانشگاه‌های بزرگ؛
- افزایش اعتبارات مربوط به جذب دانشجوی بورسیه غیر ایرانی؛
- در نتیجه تعداد این دانشجویان در دانشگاه‌های وابسته به وزارت علوم به بیش از ۲۵۰۰۰ نفر رسیده است و زیرساخت‌های لازم برای افزایش حداقل ۲ برابری آن تا پایان برنامه ششم توسعه فراهم شده است.

۸.۱ . عملکرد مرتبط با تربیت بدنی

- افزایش سرانه فضای ورزشی دانشگاه‌ها به یک مترمربع؛
- تأسیس ۵۰ مرکز ارزیابی تندرستی و مشاوره ورزشی در ۵۰ دانشگاه کشور.

۹.۱. محدودکردن دخالت‌های نهادهای بیرونی در جهت برقراری و حفظ سلامت فضای آزاداندیشی و پرسشگری در دانشگاه

- بر اساس بررسی و پژوهش‌های به‌عمل‌آمده از سال ۹۲ لغایت ۹۵ برگزاری مراسم و اجتماعات قانونی به طور میانگین سالانه ۲۳.۵ درصد رشد داشته است و نسبت اقدام‌های غیرقانونی (تجمع، شعار، شب‌نامه، درگیری و نزاع) به مراسم و اجتماعات قانونی ۴۶ درصد کاهش داشته است. به‌عبارت‌دیگر فراهم بودن شرایط ساختاری دانشگاه‌ها برای تحرک سیاسی و اجتماعی، زمینه نارضایتی را کاهش داده است و در اثر افزایش امید و اعتماد به ساختار انگیزه اقدام غیرقانونی کاهش یافته است؛
- بازنگری و ابلاغ شیوه‌نامه انضباطی در راستای منشور حقوق شهروندی به‌منظور رعایت حقوق دانشجویان در رسیدگی‌های شوراهای انضباطی دانشجویان در دانشگاه‌ها.

۱.۰.۱. سایر رئوس عملکرد در سال‌های ۹۴ و ۹۵

- کاهش پذیرش بی‌رویه و خارج از ضابطه دانشجو بدون توجه به زیرساخت‌ها و توانمندی‌های علمی؛
- کاهش تأمین مالی طرح‌های کلان ملی که بدون طی فرآیند مناسب طراحی شده بودند؛
- برگزاری ۱۷۶۵ کرسی آزاداندیشی در دانشگاه‌های پیام نور، غیرانتفاعی و علمی کاربردی (به‌جز کرسی‌های برگزارشده در سایر دانشگاه‌ها).

۲. برنامه پیشنهادی برای دولت دوازدهم

در این قسمت برنامه‌های پیشنهادی به دولت دوازدهم بر اساس موضوعات اصلی پیش روی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و انتقادات موجود، آورده شده است.

۱.۲. بازساماندهی لایه سیاست‌گذار، هماهنگ‌کننده و تنظیم‌گر در نظام علم و فناوری

با توجه به انتقادات و چالش‌های موجود در ارتباط با تداخل‌های ساختاری، در راستای بازساماندهی لایه‌های نظام علم و فناوری، پیگیری اقدامات ذیل پیشنهاد می‌گردد:

- ترکیب وظایف سیاست‌گذاری و هماهنگ‌کنندگی معاونت علم و فناوری ریاست جمهوری، شورای عالی عتف و ... در یک نهاد؛

- انفکاک وظایف توسعه‌ای معاونت علم و فناوری ریاست جمهوری و ادغام آن با کارکردهای مشابه (مثلاً در قالب سازمان ملی توسعه فناوری و نوآوری)؛

- تقویت وزارت عتف به‌عنوان تنظیم‌گر و ناظر اصلی آموزش عالی، پژوهش و توسعه طرف عرضه فناوری‌های علم محور و تمرکز توجه این وزارت بر کیفیت بازیگران نظام علم و فناوری و ادغام و بازساماندهی این بازیگران در قالب بازیگران دارای حداقل استانداردهای کیفی.

۲.۲. تقویت استقلال دانشگاه‌ها و مؤسسات پژوهش و فناوری

با توجه به انتقادات موجود در زمینه عدم استقلال دانشگاه‌ها و مؤسسات پژوهش و فناوری، در راستای قدم نهادن در راه حل این مشکل، اقدامات زیر پیشنهاد می‌شود:

- تغییر ترکیب اعضای هیئت‌های امنا و اعطای نقش واقعی به آنها در اداره دانشگاه‌ها؛

- توانمندسازی مدیریت دانشگاه‌ها جهت اداره آنها به‌صورت یک نهاد مستقل؛

- اعطای اختیارات برنامه‌ریزی و اجرا (به‌طور خاص در حوزه‌های مربوط به جذب و جبران خدمات اعضای هیئت‌علمی یا حوزه‌های اقتصادی).

۳.۲. بهبود محتوا و ابزارهای آموزشی

در رابطه با موضوع بهبود محتوا و ابزارهای آموزشی، پیشنهاد می‌شود که وزارت عتف به‌عنوان نهاد ناظر وارد عمل شده و تصمیم‌گیری‌ها در زمینه سیاست‌گذاری به‌صورت نیمه‌متمرکز و در اجرا به‌صورت غیرمتمرکز انجام شود. بر این اساس، برنامه‌های پیشنهادی در ارتباط با این موضوع به شرح زیر در نظر گرفته شده است:

- اصلاح و بازنگری متون و روش‌های آموزشی، متناسب‌سازی سطوح و رشته‌های تحصیلی با نقشه جامع و نیازهای تولید و اشتغال، حمایت از توسعه علوم میان‌رشته‌ای (میان علوم انسانی و سایر علوم)، حمایت از تولید و کاربردی کردن علوم انسانی و اصلاح آموزش‌های مرتبط به‌منظور توجه بیشتر به مطالعات بنیادی، ایجاد فلسفه‌های رشته‌های مختلف علوم بر پایه فلسفه اسلامی، صدور مجوز ایجاد یا توسعه رشته‌ها، تقویت تعامل علوم پایه و سایر علوم، تقویت دوره‌های پسادکتری، توسعه و تقویت دوره‌های تحصیلات تکمیلی، تولید محتوا و تبیین ارتباط علوم طبیعی و جدید با آموزه‌های دینی، تدوین تاریخ علوم طبیعی و ریاضی تمدن اسلامی، تقویت جریان معادل‌سازی برای واژه‌های علمی بیگانه، ترویج پژوهش محور کردن آموزش؛

- اصلاح نظام برنامه‌ریزی آموزشی بر اساس مبانی اسلامی، برقراری تعامل با بنگاه‌های اقتصادی و اجتماعی در برنامه‌ریزی آموزشی، حمایت از نهادهای غیردولتی برای تولید و پشتیبانی از محتوا و تجهیزات آموزشی، برنامه‌ریزی آموزشی متناسب با نیازها و تحولات علمی و فنی؛

- آموزش نیروی انسانی متخصص با نیازهای بازار کار، ارتقای توان کارآفرینی با مسئولیت نظام آموزشی کشور، توأم کردن آموزش و مهارت، افزایش سهم آموزش‌های مهارتی در نظام آموزشی کشور، تنظیم رابطه تحصیل با اشتغال، حمایت از بخش غیردولتی به‌منظور توسعه و گسترش آموزش‌های کسب‌وکار کارآفرینی فنی حرفه‌ای و علمی کاربردی؛

- اصلاح و بازنگری روش‌های آموزشی، توسعه نظام آموزش الکترونیک و زیرساخت‌های فناوری اطلاعات، به‌کارگیری فناوری‌ها و روش‌های جدید آموزشی در آموزش عالی، گسترش کتابخانه‌های عمومی و مجازی.

۴.۲. بهسازی ساختار نظام آموزشی - پژوهشی

- توسعه علوم پایه، تحول و ارتقاء علوم انسانی و هنر، بهینه‌سازی ساختار نظام آموزشی، توزیع فرصت‌ها و امکانات تحصیل و تحقیق در سراسر کشور، اعطای مأموریت ویژه به برخی از مراکز دانشگاهی، جهت-دهی دانشگاه‌های برتر به اهتمام در دوره‌های تحصیلات تکمیلی، توسعه رقابت سالم در فعالیتهای مؤسسات آموزشی با ایجاد سازوکارهای انگیزشی، بازتعریف جایگاه و رسالت فرهنگستان‌ها و مؤسسات آموزشی، صدور مجوز و حمایت به‌منظور تأسیس و توسعه مراکز آموزشی دوره‌های کاردانی در بخش خصوصی و تعاونی، حمایت از شکل‌گیری و توسعه مؤسسات آموزشی غیردولتی، حمایت از تأسیس و گسترش فعالیت مراکز آموزشی هنر اسلامی، حمایت از تأسیس و گسترش دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی مراکز تحقیقاتی و فناوری، تأسیس انجمن‌های علمی و ارزیابی فعالیت آن‌ها، تأیید اساسنامه و صدور مجوز تأسیس انجمن‌ها و تشکل‌های دانشجویان و دانش‌آموختگان دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی، تأسیس فدراسیون ملی ورزش‌های دانشگاهی؛
- ایجاد مراکز علمی تحقیقاتی توانمند در ترازهای بین‌المللی و با امکانات خاص؛
- افزایش بودجه تحقیق و توسعه به حداقل ۴ درصد GDP، افزایش سهم علم و فناوری در اقتصاد و درآمد ملی، افزایش سهم تولید محصولات مبتنی بر دانش پیشرفته در تولید ناخالص داخلی، تمهید سازوکارهای لازم برای ایجاد هم‌سویی میان فعالیتهای آموزشی تحقیقاتی و فناوری؛
- ارتقای کارآمدی مراکز پژوهشی، ارتقای محققان مراکز پژوهشی وابسته به دستگاه‌های اجرایی، تسهیل اخذ مجوز برای مؤسسات پژوهشی غیردولتی و رتبه‌بندی پژوهشگران آن‌ها، ایجاد هماهنگی بین نهادهای پژوهشی کشور جهت سیاست‌گذاری برنامه‌ریزی و نظارت کلان؛
- بازتعریف نظام انتصاب و ارتقای مدیران، استادان و پژوهشگران در نهادهای آموزشی؛
- تعیین حداقل‌های کیفیت آموزشی توسط وزارت عتف، بدون اعمال محدودیتی در ارائه مجوز مؤسسات آموزش عالی و آزاد گذاشتن رقابت میان واحدهای دانشگاهی آزاد، غیرانتفاعی، پیام نور و ...

- شکل‌دهی نظام ارزیابی و اعتبارسنجی مناسب که هم وزارت بتواند از ارائه آموزش‌های باکیفیت توسط این دانشگاه‌ها آگاه شود و در صورت رعایت نشدن آن، اقدامات مناسب را انجام دهد و هم دانشجویانی که درصدد انتخاب یک واحد دانشگاهی هستند، از اعتبار آن در قیاس با سایر مؤسسات آموزش عالی اطلاع یافته و با آگاهی مناسب انتخاب خود را انجام دهند؛

- ایجاد تمایز میان نقش دانشگاه‌های بزرگ (مادر) با دیگر مؤسسات آموزش عالی (تنها بخش کمی از دانشگاه‌ها که به صورت دولتی و رایگان اداره می‌شوند، تقاضامحور و بر اساس نیازهای اجتماعی، بازار کار و صنعت طراحی شود. در خصوص مابقی دانشگاه‌ها که خود دانشجو هزینه‌ها را پرداخت می‌کند، سیستم عرضه محور مناسب است)؛

- تشکیل شبکه‌های علمی-تحقیقاتی و به اشتراک گذاشتن زیرساخت‌های موجود خود به دلیل منابع محدود کشور توسط دانشگاه‌ها و سایر مؤسسات؛

- ایجاد بستر رقابت هر دانشگاه با توجه به ساختار و میزان اعتبار خود با دیگر دانشگاه‌ها برای جذب دانشجویان، استادان و پژوهشگران برتر (نیاز به تغییراتی در نظام جذب دانشجویان، خصوصاً در مقطع تحصیلات تکمیلی).

۵.۲. (بهبود) مدیریت منابع مالی دانشگاه‌ها و مؤسسات پژوهشی (اصلاح نظام تأمین مالی آموزش عالی، پژوهش و فناوری)

به‌منظور بهبود مدیریت منابع مالی دانشگاه‌ها و مؤسسات پژوهشی، پیشنهاد می‌شود وزارت عتف به‌عنوان نهاد پیشرو همچون لوکوموتیوی واگن‌های مؤسسات آموزشی و پژوهشی آموزش عالی را به حرکت درآورده و با در نظر گرفتن اصول سه‌گانه تقویت جزایر کیفیت در دانشگاه‌ها و مؤسسات پژوهشی، تلفیق روش‌های تخصیص بودجه و مکانیزم‌های مالی چندگانه در حمایت از دانشجویان به‌عنوان طرف تقاضا، اقدامات ذیل را در برنامه‌های آتی بگنجانند:

- هزینه کرد بودجه محدود بخش دولتی در تقویت هسته‌های کیفی دانشگاهی و پژوهشی برای انجام مأموریت‌های مسئله محور بخش عمومی و دولتی به جای حمایت مالی مختصر و بی‌اثر از تمامی نهادهای آموزش عالی؛
- پاسخگویی واحدهای کیفی گزینش‌شده در مقابل برخورداری از حمایت‌های دولت؛
- اداره خودگردان و بدون حمایت مالی دولتی مؤسسات خارج از مجموعه ۱۰-۱۵ تایی جزایر کیفیت؛
- ارتقا سهم وقف و خیریه، مشارکت مردم و نهادهای عمومی در توسعه و پشتیبانی از مؤسسات و نهادهای علم و فناوری، هدایت منابع و بودجه‌ها به سوی نیازها و مأموریت‌های ملی، تدوین طرح جامع سامان‌دهی هدفمند سرمایه گذاری دولت در آموزش عالی به منظور شفاف‌سازی هزینه‌های تمام‌شده تحصیلی، افزایش استقلال مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی در مدیریت امور اداری، منابع مالی درآمدها و هزینه‌ها از طریق افزایش اختیارات و مسئولیت‌پذیری هیئت‌های امنای آن‌ها، ارتقا معیشت استادان، محققان و دانش‌پژوهان؛
- تأمین مالی آموزش عالی (آموزش رایگان) به‌صورت خرید خدمت از دانشگاه‌ها بر اساس نیاز کشور و کیفیت خروجی؛
- تأمین مالی پژوهش‌های بنیادی به‌صورت متمرکز (بنیاد علم ایران به‌عنوان بازوی وزارت عتف) و پژوهش‌های کاربردی به‌صورت تقاضامحور؛
- گسترش فعالیت‌های صندوق نوآوری و شکوفایی از شرکت‌های دانش‌بنیان به کل حوزه نوآوری؛
- استفاده از مکانیزم‌های تشویقی غیرمالی (ایجاد توازن در مقابل مشوق مالی).

۶.۲. ارتقای نظام پذیرش دانشجویان و حمایت از آنان (ارتقای کیفیت نظام خدمات دانشجویی)

در راستای ارتقای نظام پذیرش دانشجو و یا به عبارتی، ارتقای کیفیت نظام خدمات دانشجویی، اقدامات زیر پیشنهاد می‌گردد:

- اصلاح و استقرار نظام پذیرش دانشجو و توجه به استعداد و علاقه‌مندی دانشجویان، افزایش ورود دانشجویان به دوره‌های تحصیلات تکمیلی، اصلاح نقش مناسب زن و مرد در خانواده با اصلاح سازوکار جذب، بازنگری در میزان پذیرش دانشجو بر اساس نیازهای جامعه و وجود فرصت‌های شغلی، افزایش ۲۰ درصدی پذیرفته‌شدگان دوره‌های تحصیلات تکمیلی، جذب دانشجو مازاد بر سهمیه آموزش رایگان با ایجاد ظرفیت‌های جدید، برآورد نیروی انسانی کاردانی موردنیاز؛
- شناسایی نخبگان و حفظ و جذب سرمایه‌های انسانی، اصلاح جریان استعدادیابی برای جذب استعدادهای برتر در علوم انسانی، برنامه‌ریزی برای شناسایی و حمایت از شکوفایی استعدادهای درخشان و هدایت آن‌ها به سمت اولویت‌های راهبردی کشور، تسهیل در ارتقا تحصیلی و ورود به رشته‌های تحصیلی موردعلاقه نخبگان؛
- حمایت از فعالیت تمام‌وقت دانشجویان دکترا، اتخاذ تدابیر لازم جهت حفظ دانشمندان و تأمین امنیت شغلی آنان، ارتقاء کیفیت ارائه خدمات دانشجویی و وام بلندمدت قرض‌الحسنه.

۷.۲. همکاری‌های علمی (و فناورانه) بین‌المللی

- در راستای حرکت به سمت دانشگاه‌های بین‌المللی حرفه‌ای، پیشنهاد می‌شود وزارت عتف به عنوان نهاد تسهیلگر عمل نموده و بدون نیاز به مداخله مستقیم در فرآیندهای جذب و نگهداری دانشجویان/استادان/پژوهشگران خارجی، اقدامات زیر را در برنامه‌های آتی بگنجاند:
- تقویت زیرساخت‌های آموزشی-پژوهشی؛
- ارائه آموزش‌های هدفمند و حرفه‌ای (اعم از شیوه خدمت‌رسانی و پاسخگویی، بازاریابی، مسائل امنیتی/فرهنگی و ...) به مسئولان (مدیران/کارشناسان) امور بین‌الملل دانشگاه‌ها؛
- واگذاری وظایف مرتبط با اعزام دانشجویان/استادان ایرانی به فرصت‌های مطالعاتی و همکاری‌های پژوهشی مشترک بین‌المللی به دانشگاه‌ها (هر دانشگاه بر اساس نیازهای خود، محققانی را اعزام نماید)؛

- اولویت به مشارکت پژوهشی دانشگاه‌های ایرانی با هم‌تایان خارجی خود و جذب پژوهشگران برجسته بین‌المللی؛

- استفاده از ظرفیت ایرانیان مقیم خارج و جذب متخصصان برجسته، فراهم کردن بستر مشارکت دانشمندان ایرانی در مجامع جهانی و برعکس، تسهیل حضور دانشمندان در همایش‌های داخلی و بین‌المللی اولویت‌دار، توسعه همکاری‌های علمی بین‌المللی، برنامه‌ریزی برای جذب متخصصان ایرانی داخلی و خارجی برای همکاری‌های علمی و تحقیقاتی، نمایندگی دولت در مجامع و سازمان‌های بین‌المللی و برقراری ارتباطات لازم؛

- افزایش پذیرش دانشجویان خارجی به‌منظور گسترش زبان فارسی، حمایت از تأسیس رشته زبان فارسی در دانشگاه‌های جهان، اعطای بورس‌های تحصیلی فرصت‌های مطالعاتی و پژوهانه برای افزایش همکاری‌های بین‌المللی دانشگاه‌ها، تقویت و توسعه نظام‌مند همکاری دانشگاه‌های کشور با دانشگاه‌های بزرگ و معتبر خارجی از طریق تبادل استاد و دانشجو و اجرای دوره‌های آموزشی مشترک، ساماندهی مؤسسات آموزشی زبان‌های خارجی برای تعاملات بین‌المللی علم و فناوری، اداره امور دانشجویان ایرانی در دانشگاه‌ها و مؤسسات خارج از کشور، ایجاد زمینه فعالیت شعب دانشگاه‌های معتبر خارج از کشور، گسترش ارتباطات علمی با مراکز و نهادهای آموزشی بین‌المللی.

۸.۲. شبکه‌سازی و همکاری‌های آموزشی و پژوهشی

در راستای شبکه‌سازی و همکاری‌های آموزشی و پژوهشی پیشنهاد می‌شود وزارت عتف به عنوان نهادی بسترساز و تسهیلگر عمل نموده و با پیگیری اقدامات زیر، به بسترسازی مناسب جهت تعامل بیشتر اعضای هیئت‌علمی هر دانشگاه با سایر دانشگاه‌ها و تقویت همکاری‌های بین اعضای جامعه علمی بپردازد:

- ایجاد پلتفرمی با قابلیت وارد نمودن اطلاعات علمی و پژوهشی توسط دانشگاه‌ها و یکپارچه‌سازی اطلاعات علمی و پژوهشی دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی؛

- ایجاد پلتفرمی مشابه برای آزمایشگاه‌های موجود که اطلاعات مرتبط با تمامی دستگاه‌ها و آزمایشگاه‌ها را ارائه می‌کند (مراجعه‌کنندگان می‌توانند بر اساس شاخص‌هایی نظیر بهترین محل برای اجاره و استفاده، امکانات موردنیاز خود را بیابند)؛

- ارتقای همکاری حوزه‌های علمیه و دانشگاه‌ها با طراحی دوره‌های آموزشی و پژوهشی مشترک، حمایت از حضور مدرسین حوزه در دانشگاه و بالعکس، سامان‌دهی و تقویت انجمن‌ها، پژوهشگاه‌ها و قطب‌های علمی از جمله قطب‌های مشترک بین حوزه و دانشگاه؛ افزایش تعاملات استاد و دانشجو در خارج از کلاس؛ توسعه و تقویت شبکه‌های ارتباطات ملی و فراملی میان دانشگاه‌ها، مراکز علمی، دانشمندان و پژوهشگران؛ حمایت از شبکه‌سازی دانشمندان و مؤسسات تحقیقاتی دینی؛ توسعه شبکه‌های دانشمندان و پژوهشگران؛ حمایت از ایجاد شبکه‌های تحقیقاتی فناوری برای تسهیل انتشار دانش، همکاری‌های بین‌المللی با توجه به مزیت‌های نسبی و منابع هر کشور ایجاد شبکه‌های پژوهشی در داخل و خارج کشور برای انتشار و تبادل دانش، ایجاد پژوهشگاه‌های بین‌المللی فراملی به منظور توسعه همکاری‌های بین‌المللی، برگزاری سمینارهای بین‌المللی و ترجمه آثار ایرانی به زبان‌های مختلف، توسعه فعالیت‌های انجمن‌های علمی و نهادهای پژوهشی در سطح بین‌المللی، ساماندهی تعاملات و ارتباطات بین‌المللی در حوزه علم و فناوری میان دانشمندان، پژوهشگران و برگزاری نشست‌های علمی مشترک، حمایت از طرح‌های پژوهش و فناوری بین‌المللی با سرمایه‌گذاری مشترک، حمایت از ایجاد شبکه‌های تحقیقاتی فناوری برای تسهیل انتشار دانش؛

- ایجاد تحول در ارتباط میان نظام آموزش عالی با سایر نظام‌ها؛ شبکه‌سازی مؤسسات آموزشی و پژوهشی در حوزه علوم پایه به منظور افزایش هماهنگی تحقیقات بین رشته‌ای؛ تقویت ارتباطات دانشگاه‌ها با بخش‌های اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی کشور دستگاه‌های اجرایی از جمله صنعت؛ طراحی سازوکارهای همکاری پاره‌وقت نخبگان و دانشمندان با مدیران مؤسسات پژوهشی؛

- حمایت از برگزاری همایش‌های تخصصی توسط انجمن‌ها و جمعیت‌های علمی.

۹.۲. نظام جذب (نگهداشت) و ارتقاء اعضای هیئت علمی

پیشنهاد می‌شود وزارت عتف به عنوان نهاد ناظر جذب و ارتقاء اعضای هیئت علمی عمل نموده و با ایجاد شرایط برخورداری استقلال و آزادی علمی دانشگاه‌ها، در نظر گرفتن تفاوت در نحوه و مدل اهمیت به رشته‌های مختلف و پیگیری اقدامات زیر در راستای بهبود و ساماندهی نظام جذب و ارتقای اعضای هیئت علمی حرکت نماید.

- استقرار نظام غیرمتمرکز جذب (هر دانشگاه یا موسسه بر مبنای هدف‌گذاری خود و آمایش منطقه‌ای و امکانات موجود مسیر توسعه خاصی را انتخاب می‌کند و در همان راستا جذب نیرو خواهد داشت)؛
- ارائه یک راهنمای اصولی و کلی در خصوص نحوه ارتقاء اعضای هیئت علمی توسط وزارت عتف (معیار سازی و جهت‌دهی فعالیت‌های درون یک دانشگاه، توسط هیئت‌امنا و با مشارکت جمعی)؛
- تقویت نظام بورس تحصیلی دانشجویان مستعد، حمایت مالی و بورس تحصیلی نخبگان و جذب دانشجویان بورسیه بر اساس پتانسیل‌های منطقه‌ای و تقاضا محوری یا سایر مکانیزم‌های مساله‌محور؛
- بازتعریف نظام ارتقای اعضا هیئت علمی و پژوهشگران و استفاده از سازوکارهای انگیزشی مناسب، توسعه مهارت‌های تحقیقاتی اعضای هیئت علمی، افزایش فرصت‌های مطالعاتی اعضا هیئت علمی، برنامه‌ریزی برای تأمین هیئت علمی موردنیاز دانشگاه‌ها و ارتقاء شاخص نسبت عضو هیئت علمی تمام‌وقت به دانشجو، اصلاح هرم هیئت علمی دانشگاه‌ها.

۱۰.۲. (بهبود) ارزیابی، نظارت و اعتبارسنجی نظام آموزش عالی

ساختار پیشنهادی ارزیابی، نظارت و اعتبارسنجی نظام آموزش عالی، ساختار ارزیابی شبکه‌ای با هدف یاری دادن به هر یک از زیرسیستم‌های آموزش عالی برای ارزیابی و برنامه‌ریزی جهت ارتقای کیفیتشان و فراهم‌سازی شرایط مناسب جهت اعتبارسنجی برنامه‌ها و واحدهای سازمانی آموزش عالی به منظور تضمین کیفیت می‌باشد. در این ساختار، زیرسیستم دانشگاه‌های دولتی در شبکه مرکزیت داشته و پیوند سایر زیرسیستم‌ها ذیل آن برقرار می‌شود. مزیت این ساختار آن است که هر یک از «پیوند»ها (زیر سیستم‌ها)

می‌تواند نسبت به چگونگی ارزیابی و تضمین کیفیت برنامه‌ها، دوره‌ها و فعالیت‌ها خود بیندیشد و چارچوبی تهیه نماید. زیرسیستم‌های موفق در این امر با بازنمایی کیفیت آموزش و پژوهش خود سایر زیرسیستم‌ها را ترغیب می‌کنند که با توجه به تجربه‌های موفق سایر «پیوند»ها، آن تجربه‌ها را به اجرا درآورند.

- تعیین ضوابط و معیارهای استانداردهای علمی مؤسسات آموزش عالی، نظارت بر فعالیت‌های دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی، ارزیابی مستمر فعالیت واحدهای آموزش عالی و تحقیقاتی، ارزیابی و اعتبارسنجی علمی دانشگاه‌ها، ارزیابی عملکرد مالی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی، ایجاد نهاد ملی ارزشیابی، اعتبارسنجی و تضمین کیفیت در نظام آموزش عالی، رصد دائمی ظرفیت‌های محیطی و تنظیم ظرفیت دانشگاه‌ها در مقاطع مختلف متناسب با نیازهای حال و آینده، مشارکت در تنظیم معیارها و اهداف نظام اعتبارسنجی و رتبه‌بندی مراکز آموزش عالی، تقویت نظارت و اعمال سیاست‌های آموزشی در دانشگاه‌ها؛

- ارتقا کمی و کیفی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی؛

- حمایت مالی و حقوقی از مراکز دانشگاهی ممتاز.

۱۱.۲. راهبری، پایش و ارزیابی پژوهش و فناوری

با توجه به اینکه وزارت عتف ابزارهای مشخصی برای هدایت قانونی اولویت‌های پژوهش و فناوری در دانشگاه‌ها و سایر مؤسسات پژوهشی دارا نیست، بنابراین باید برنامه‌ریزی کند تا منابع عمومی بخش‌های صنعتی را جهت‌دهی نموده و به عنوان نهاد متولی راهبری نیمه‌متمرکز پژوهش و فناوری در کشور عمل نموده و در این راستا، اقدامات ذیل را در برنامه‌های آتی خود بگنجانند:

- تلاش برای ایجاد یک وفاق ملی از طریق تقسیم‌کار دستگاهی مناسب، تعامل و ایجاد کنسرسیوم با بخش‌های مبتنی بر صنعت همانند وزارت صنایع، معادن و تجارت (هر مجموعه نهادی با تمرکز بر بخش خاصی از این پیوستار، از ظرفیت دانشگاه‌ها و سایر نهادهای پژوهش و فناوری برای دستیابی به اولویت‌ها ملی کشور استفاده کند)؛

- تفکیک فرآیند تدوین و فرآیند تحلیل و رتبه‌بندی شاخصه‌ای بومی تدوین شده از یکدیگر؛
- استفاده از پتانسیل بخش خصوصی در تحلیل و رتبه‌بندی جایز است، اما بحث اعتبارسنجی و گردآوری اطلاعات باید توسط بخش دولتی به صورت یکپارچه سامان پذیرد؛
- ساماندهی نظام آمار و اطلاعات پژوهشی، ارتقا جایگاه جهانی کشور در علم و فناوری، ارتقا مستمر شاخص‌ها و روزآمدسازی نقشه جامع با توجه به تحولات علمی و فنی در منطقه، استقرار نظام یکپارچه پایش و ارزیابی علم و فناوری، برنامه‌ریزی برای تحقق شاخص‌های اصلی علم و فناوری، ساماندهی نظام‌های نظارت، ارزیابی، اعتبارسنجی و رتبه‌بندی حوزه‌های علم و فناوری، ایجاد نهادهای رصد علم و فناوری در حوزه‌های اولویت‌دار، تدوین شاخص‌های سنجش بهره‌وری نظام علم و فناوری و پایش آن‌ها، ارزیابی جامع عملکرد نظام ملی علم تحقیقات فناوری؛
- بررسی و پیشنهاد اولویت‌های منابع مالی و تخصیص منابع موردنیاز در حوزه‌های علوم تحقیقات و فناوری. مهم‌ترین رویکرد اولویت‌گذاری، تدوین یک سیستم شاخص بومی مبتنی بر چالش‌ها و نیازهای کشور جهت ارزیابی نظام موجود (گزینش یک سیستم بین‌المللی خاص به عنوان مبنای اولیه و تطابق آن با بافتار داخلی کشور) است؛
- ایجاد نظام‌های جامع رتبه‌بندی و تضمین کیفیت نهادهای فناوری و نوآوری (سند سوم)، ساماندهی و رتبه‌بندی انجمن‌های علمی و شرکت‌های دانش‌بنیان و مؤسسات پژوهشی غیردولتی، ارزیابی مؤسسات پژوهشی و تعیین جایگاه تشکیلاتی مناسب آن‌ها، لحاظ نمودن میزان رفع نیازهای جامعه در شاخص‌های رتبه‌بندی مراکز تحقیقاتی، حمایت از جوایز ملی تعالی و ارتقای عملکرد در نهادهای علم و فناوری؛
- سیاست‌گذاری و نظارت راهبردی در حوزه علم و فناوری، تعیین اولویت‌ها در آموزش و پژوهش، مدیریت دانش و پژوهش، شناسایی مزیت‌های نسبی و نیازهای پژوهش و فناوری کشور بر مبنای آینده‌نگری و آینده‌پژوهی، بررسی اولویت‌های راهبردی تحقیقات و فناوری ایجاد پایگاه‌های اطلاع‌رسانی به جامعه و بخش‌های مختلف در زمینه سیاست‌ها اولویت‌ها و برنامه‌های آموزش عالی تحقیقات و فناوری،

اولویت‌بندی و انتخاب طرح‌های اجرایی بلندمدت سرمایه‌گذاری در بخش‌های آموزش پژوهش و فناوری، پیاده‌سازی و اجرای نقشه جامع علمی کشور و ساماندهی نظام ملی نوآوری؛

- حمایت از پایان‌نامه‌ها و رساله‌های تحصیلی در رشته‌های علوم انسانی، اختصاص پژوهانه برای دانشجویان تحصیلات تکمیلی در جهت حمایت مالی از پایان‌نامه‌ها و فعالیت‌های پژوهشی، حمایت از ارائه مقالات معتبر علمی و ثبت اختراعات و اکتشافات، حمایت مالی از پژوهش‌های تقاضامحور مشترک میان دانشگاه‌ها مؤسسات پژوهشی و فناوری، حمایت از مطالعات لازم برای شناسایی، نحوه توانمندسازی و نیازهای علمی و پژوهشی، توسعه پژوهش‌های بنیادی معرفتی در حوزه علوم انسانی، ایجاد نظام حمایت از پژوهش‌های علوم انسانی، واگذاری طرح‌های کلان ملی پژوهش به متخصصان داخلی، تعریف طرح‌های کلان ملی و حمایت از آن‌ها در حوزه‌های اولویت‌دار، الزام و تشویق طرح‌های مطالعاتی و تحقیقاتی به هزینه کرد بخشی از اعتبارات خود در پژوهش‌های علوم پایه، حمایت از توسعه تحقیقات بنیادین و پژوهش‌های مرتبط بر اساس اولویت‌ها، افزایش کارایی و اثربخشی تحقیقات کشور و توسعه تحقیقات کاربردی، پرداخت بخشی از هزینه ثبت اختراعات تولید دانش فنی، رتبه‌بندی انتشارات علمی، حمایت مالی از افزایش تعداد مجلات پژوهشی در زمینه‌های مختلف.

۱۲.۲. ایجاد بسترهای موردنیاز تجاری‌سازی

پیشنهاد می‌شود در راستای ایجاد بسترهای موردنیاز تجاری‌سازی، وزارت عتف؛ به عنوان نهاد متولی توسعه نیمه‌متمرکز تجاری‌سازی دستاوردهای دانشگاهی عمل نموده و به‌جای انتخاب صرف اولویت‌های خاص آموزشی یا تجاری‌سازی، چارچوب‌های اصلی را تعیین نموده و به‌کل زنجیره تجاری‌سازی از باب ایجاد و کلان بدون تصدی‌گری توجه نموده و اقدامات ذیل را نیز موردتوجه قرار دهد:

- اهتمام بر انتقال فناوری و کسب دانش طراحی و ساخت برای تولید محصولات در داخل کشور، جذب سرمایه ایرانیان خارج از کشور و سرمایه خارجی، گسترش همکاری و تعامل سازنده با دیگر کشورها در حوزه علم و فناوری، حمایت از آموزش مهارت‌های پیشرفته با مشارکت بخش خصوصی، ایجاد و

گسترش مراکز انتقال و تجاری‌سازی فناوری، اختصاص بخشی از اعتبارات طرح‌های توسعه‌ای به انتقال و یادگیری فناوری، ایجاد نمایندگی‌های علم و فناوری در سفارتخانه‌ها در حوزه‌های اولویت‌دار به‌منظور انتقال دستاوردها و تجارب جهانی پیشرفته و صادرات، اصلاح قوانین و مقررات مربوط به انتقال فناوری و تشویق طرف‌های خارجی برای انتقال دانش فنی و فعالیت‌های تحقیق و توسعه به داخل کشور، توسعه نهادهای انتقال و بومی‌سازی فناوری، اتخاذ تدابیر لازم در خصوص انتقال فناوری و برنامه‌ریزی به‌منظور بومی کردن فناوری‌های انتقال‌یافته، تدوین پیوست فناوری و مستندسازی فناوری‌های انتقالی؛

- تعریف طرح‌های کلان ملی و حمایت از آن‌ها در حوزه‌های اولویت‌دار؛

- حمایت از تولید و صادرات محصولات دانش‌بنیان، تجاری‌سازی پژوهش و نوآوری، حمایت از بازاریابی برای محصولات نوآورانه، اولویت‌دهی به محصولات داخلی در خریدهای دولتی، ساماندهی فن بازارهای عمومی و ایجاد فن بازارهای تخصصی، تسهیل مراحل راه‌اندازی و فعالیت شرکت‌های دانش‌بنیان، سیاست‌گذاری برنامه‌ریزی و اجرای قانون حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان، کمک به بازاریابی و صادرات و خدمات پس از فروش محصولات دانش‌بنیان از طریق جوایز و مشوق‌های صادراتی و ایجاد سازوکارهای تبلیغاتی برای بازاریابی و توسعه شرکت‌های واسط بازرگانی، ایجاد زمینه‌های لازم برای عرضه فناوری در داخل و خارج کشور و حمایت از صادرات فناوری‌ها، حمایت از بورس ایده و بازار فناوری، حمایت از ایجاد ارزش افزوده و سرمایه‌گذاری و کارآفرینی از راه‌های قانونی و مشروع، تأمین شرایط و فعال‌سازی کلیه امکانات به‌منظور توسعه کارآفرینی؛ حمایت از مراکز ارائه خدمات پشتیبان ایده تا بازار و نهادهای واسط حقوقی، مالی، فنی و اداری، پشتیبانی از تعامل بخش‌های تحقیقاتی و صنعتی از طریق حمایت از شکل‌گیری نهاد RTI ملی؛

- حمایت از مالکیت فکری و معنوی در عرصه مقالات و کتب و پایان‌نامه‌ها و اختراعات و ... و تکمیل زیرساخت‌ها و قوانین، ثبت و اعتبارسنجی مالکیت فکری حوزه علم و فناوری، ارزیابی و تأیید اختراعات و

اکتشافات و نوآوری‌ها به منظور فراهم نمودن زمینه حمایت از حقوق مالکیت معنوی و ثبت در مراجع ذی‌ربط.

۱۳.۲. حمایت از نهادهای واسط در توسعه فناوری و نوآوری

در راستای حمایت از نهادهای واسط در توسعه فناوری و نوآوری، پیشنهاد می‌شود وزارت عتف به عنوان بسترساز و سیاست‌گذار (حمایت و ایجاد زیرساخت‌ها و عدم مداخله تصدی‌گرایانه در شکل‌گیری یا توسعه نهادها) نموده و امکان شکل‌گیری کلیه نهادهای واسط به صورت خصوصی و خارج از زمامت دانشگاه (متکی بر درآمدهای خود) را فراهم نماید. در این راستا پیگیری اقدامات ذیل توسط این وزارت ضروری است:

- حمایت از ایجاد آزمایشگاه‌های ملی و کاربردی و مراکز خدمات تخصصی در حوزه‌های اولویت‌دار در دانشگاه‌ها مؤسسات آموزشی پارک‌ها و مراکز رشد؛
- کمک به ایجاد انجمن‌ها و شرکت‌های غیردولتی علمی تحقیقاتی فناوری، کمک به توسعه پژوهش و فناوری در بخش‌های غیردولتی، حمایت از شکل‌گیری و توسعه شرکت‌های کوچک و متوسط در زمینه تجاری‌سازی دانش و فناوری، حمایت از ایجاد پیوند مناسب بین بنگاه‌های کوچک و بزرگ، حمایت از تشویق شبکه‌ها، خوشه‌ها و زنجیره‌های تولیدی، افزایش تولید و صادرات محصولات دانش‌بنیان، حمایت از سرمایه‌گذاری بنگاه‌های اقتصادی در تولید و تجاری‌سازی علم و فناوری؛
- حمایت از تأسیس و توسعه شهرک‌ها و پارک‌های علم و فناوری و مراکز رشد، حمایت از استقرار شرکت‌های علمی در مناطق آزاد، حمایت از پارک‌های علم و فناوری ویژه علوم انسانی، تشویق دانش‌آموختگان به سمت ایجاد شرکت‌های دانش‌بنیان در پارک‌ها و مراکز رشد.

۱۴.۲. نظام فرهنگی و اجتماعی

در راستای سامان‌دهی نظام فرهنگی و اجتماعی، پیشنهاد می‌شود وزارت عتف به عنوان نهاد جهت‌بخش وارد عمل شده و به‌جای درگیر شدن در کنترل رفتار و فعالیت‌های دانشگاهیان، به دنبال ایجاد زیرساخت‌های قوی فرهنگی - اجتماعی جهت‌بخش باشد تا بتواند به‌جای کنترل بیرونی از کنترل درونی افراد در مدیریت فرهنگی

بهره‌مند شود (تعیین حدود کلی در عین اعطای آزادی عمل). در این راستا و در جهت ارتقای سه محور اصلی محتوای آموزشی فرهنگی، سلامت روحی دانشجویان و اساتید و افزایش درک اجتماعی نسبت به اهمیت علم و فناوری، اقدامات ذیل پیشنهاد می‌گردد:

۱.۱۴.۲. ارتقاء محتوای آموزشی فرهنگی

- اهتمام به نظام تعلیم و تربیت اسلامی و اصل پرورش در کنار آموزش و پژوهش؛
- حفظ موازین اسلامی و ارزش‌های فرهنگی اجتماعی در استفاده از علم و فناوری؛
- احیا تاریخ علمی و فرهنگی مسلمانان و ایران؛
- حاکمیت مبانی، ارزش‌های اخلاقی و موازین اسلامی در نظام آموزش عالی؛
- تلاش برای تبیین ارزش‌های انقلاب اسلامی و دفاع مقدس؛
- تدارک برنامه‌های تربیتی و فرهنگی در سطوح مختلف در راستای تحقق آرمان‌های انقلاب شکوهمند اسلامی؛
- ایجاد سازوکار برای توأم ساختن فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی اعضای هیئت‌علمی با نقش تربیتی و اخلاقی آنان در مراکز آموزش عالی و پژوهشی؛
- توسعه فرهنگ پژوهش و کارآفرینی در آموزش عالی؛
- نظام‌مند کردن و تدوین ضوابط مناسب برای فعالیت‌های سیاسی و فرهنگی دانشجویان و اعضای هیئت‌علمی به منظور ارتقای معرفت و اندیشه دینی؛
- حمایت از تأسیس پژوهشکده‌های بین‌رشته‌ای مأموریت در حوزه‌های دین و علم؛
- اهتمام در معرفی میراث علمی تمدن ایرانی و اسلامی و گسترش زبان و ادبیات فارسی در دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی خارج از کشور.

۲.۱۴.۲. ارتقا سلامت روحی دانشجویان و اساتید

- ارتقا سلامت روحی و معنوی دانش‌پژوهان و نشاط سیاسی آنان، ارتقا روحیه نشاط، امید، خودباوری، نوآوری نظام‌مند، شجاعت علمی و کار جمعی و وجدان کاری، تقویت ابعاد معنوی، بصیرت، خودباوری و تعلق ملی؛
- تربیت اساتید و دانشجویان مؤمن به اسلام برخوردار از مکارم اخلاقی و متعهد به انقلاب اسلامی؛
- حمایت مادی و معنوی از هنرمندان محققان و تولیدکنندگان آثار و محصولات فرهنگی و هنری مقوم اخلاق و فرهنگ و هویت اسلامی، با رویکرد معرفی ارزش‌های انقلاب اسلامی و دفاع مقدس، تقویت جلوه‌های عملی و ملموس هنر متعهد در شئون مختلف زندگی و احیای هنرهای سنتی فراموش شده؛
- نهادینه‌سازی تعهد و انضباط اجتماعی و قانون‌مداری و روحیه تلاش برای گسترش عدالت و رفاه و سلامت جامعه در دانش‌آموختگان با مشارکت معلمان و استادان.

۳.۱۴.۲. افزایش درک اجتماعی نسبت به اهمیت علم و فناوری

- تقویت عزم ملی و افزایش درک اجتماعی نسبت به اهمیت توسعه علم و فناوری؛
- تقویت و گسترش گفتمان تولید علم و جنبش نرم‌افزاری در کشور، تشکیل کرسی‌های نظریه‌پردازی و تبادل آراء و تضارب افکار و آزاداندیشی علمی؛
- تقویت فرهنگ کسب‌وکار دانش‌بنیان؛
- حضور مؤثر نهادهای فرهنگی دولتی و مردمی در فضای مجازی به‌منظور توسعه و ترویج فرهنگ، مفاهیم و هویت اسلامی - ایرانی و مقابله با تهدیدات؛
- توجه ویژه به توسعه و تجلی مفاهیم، نمادها و شاخص‌های هویت اسلامی - ایرانی در ساختارهای سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور؛
- حمایت از برگزاری نشست‌ها و هم‌اندیشی‌های مشترک میان دانشمندان علوم انسانی و علوم پایه و طبیعی با دانشمندان علوم دینی برای بررسی چالش‌های حوزه علم و دین؛

- تبدیل پدیدهٔ خروج نخبگان به فرصتی برای گسترش نگرش و منطق انقلاب اسلامی به سراسر جهان؛
- فرهنگ‌سازی برای ارتقاء منزلت اجتماعی نخبگان و نوآوران علمی و فناوری؛
- ترویج و تقویت فرهنگ کار، تولید، کارآفرینی و استفاده از تولیدات داخلی به عنوان ارزش اسلامی و ملی با بهره‌گیری از نظام آموزشی و تبلیغی کشور؛
- رعایت ویژگی‌های معماری اسلامی و ملی در طراحی فضاهای کالبدی نهادها و مؤسسات آموزشی و پژوهشی.

